

Ilmub kaks korda kuus.

Üksik number 25 mk.

Tellimise hind: Aastas . . . Mk. 500.—
 Pooles aastas . . . " 250.—
 1923 ja 1924 aastak. „ 350.—

Kuulutuste hinnad: 1 lehekülg . . . Mk. 3000.—
 1/2 " . . . " 1500.—
 1/4 " . . . " 800.—
 1/8 " . . . " 400.—

Toimetus ja talitus: Tallinn, Suure Roosikrantsi uul nr. 12. Avatud k. 9—3 p. l. Telefon nr. 4—72
 Jooksev arve: Eesti Panga Tallinna osakond nr. 609.

SISU: 1) Hoolekande korraldus maakondades. 2) Järevalve teostamisest maakonnaomavalitsuste kaudu, Eugen Maddison. 3) Omavalitsustegelased. 4) Omavalitsuste päevauudised. 5) Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegevusest. 6) Välismaade omavalitsused. 7) Riigikohtu seletused. 8) Küsimused ja vastused. 9) Kuulutused.

Hoolekande korraldus maakondades.

Hoolekanne on ala, mille korraldamatuse kohta kõige rohkem nurinat on kuulda, hoolekannet on, teiselt poolt, ka alaks tunnistatud, mis maakonnaomavalitsustesse ei peaks puutuma, sest seaduse täht ei pane otsekohe kohusi maakonnaomavalitsuste peale.

Kui arvesse võtta maakonnaomavalitsuste rahalist puudust, ühelt poolt ja teiselt poolt vaadelda seda tehtud tööd hoolekande alal, mis maakonnaomavalitsused ära teinud, siis, kergelt asja võttes, näib neil õigus olema, kes ainult eelarve kokkuajamise võimalust ülemaks ülesandeks peavad. Ilma hoolekande kuludeta, ilma tööta hoolekande alal oleks, teadagi, maakonnaomavalitsustel kergem olnud elada, kui aga hoolekande alal tööd on tehtud ja summe kulutatud, nagu me pärast poole näeme, ka kitsate majandusliste tingimuste

juures, siis on meil kõige parem tõendus selleks, et maakonnaomavalitsused on oma ülesannetest sisuliselt õieti arusaanud, et nad ei ole ainult käsutäitjad kohtadel. Oma administratiiv. piirkonna kodanikkude hea käekäigu eest hoolitsemise vajadusest on arusaadud, on arusaadud, et need omavalitsused, kelle peale seaduse täht kohused hoolekande alal pannud, ei jõua oma piiratud sissetulekute juures kõigi eest tarviliselt hoolitseda, ei jõua ega saa seda ajakohaselt teha, kuna selle ajakohane teostamine väikese ringkonna jaoks ka märksa kallimaks läheks. Sellepärast on ka maakonnaomavalitsuste tegevus hoolekande alal esimeses joonis ja suuremas maschtaabis kinnise hoolekande peale koondatud, võimaldades mitmesugustes kodudes esiteks inimväärilist elamist ja saates noori

Tabel № 1.

Laste

	1920 a.				1921 a.				
	Maakonna nimetus		Kcckku	Kesk- miselt	Maakonna nimetus			Kokku	Kesk- miselt
	Järva	Viru			Järva	Viru	Võru		
1. Laste arv lastekodus	10	42	52	26	39	50	—	89	32,6
2. Personaali hulk.	7	5	12	6	10	5	4	18	6
a) juhatajaid	1	1	2	1	1	1	1	3	1
b) kasvatajaid	1	1	2	1	2	1	—	3	1
c) kooliõpetajaid	1	—	1	0,5	3	—	—	3	1
d) perenaisi	1	1	2	1	1	1	1	3	1
e) lastetüdrukuid	—	1	1	0,5	—	1	—	1	0,3
g) õmblejaid	1	—	1	0,5	1	—	1	2	0,6
h) pesunaisi	1	—	1	0,5	1	—	—	1	0,3
i) teenijaid tüdrukuid	1	1	2	1	1	1	—	2	0,6
j) kojamehi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Ühe personaal isiku kohta tuleb kasvandikke	1,42	8	—	4,7	3,9	10	—	—	5,6
4. Lastekodu kulud aasta aruannete järele	98 900	43 868	142 768	71 384	1 1/4 695	997 752	229 562	2 402 009	800 669
a) personaali palgad, perekonna abirahad ja lisasummad	7 200	3 189	10 389	5 194	72 099	57 232	15 395	144 726	48 242
b) personaali ja kasvandikkude toitmise.	47 500	19 972	67 472	33 736	475 105	423 032	15 174	913 311	304 437
c) kasvandikkude varustus	13 500	—	13 500	6 750	131 185	158 011	—	289 196	96 398
d) maja üür, remont, kütte, valgustus	24 000	12 019	36 019	18 009	258 514	101 783	69 247	429 544	143 181
e) inventaar	4 600	7 355	11 955	5 977	176 656	184 846	93 403	454 904	151 634
g) koolikulud	—	—	—	—	—	21 241	—	21 241	7 080
h) õpetöökojade kulud	—	—	—	—	33 369	—	—	33 369	11 123
i) arsti kulud	—	—	—	—	—	—	1 047	1 047	349
j) kantselei kulud	—	—	—	—	5 064	1 577	3 575	10 216	3 405
k) muud kulud	2 100	1 338	3 433	1 716	22 704	50 030	31 721	104 455	34 818
5. Ühe lapse peale tuli toiduaineid päevas	23,28	15,5	—	19,39	26,50	24,02	27,58	—	26,03
6. Ühe lapse lastekodus pidamine läks päevas maksma	82,41	34	—	58,2	82,52	63,19	533,86	—	226,52
7. Ühe lapse varustus aastas maksis	135	—	—	—	3.363	2 565	—	—	1 976
8. Toetust on saadud	—	200 000	200 000	100 000	800 000	200 000	—	1 000 000	333 333
9. Lastekodu põllumajapidamine	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a) kulud (ühes person. palgaga)	—	—	—	—	—	337 992	—	337 992	—
b) tulud	—	—	—	—	—	218 279	—	218 279	—
c) puhaskasu	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d) kahju	—	—	—	—	—	119 713	—	119 713	—
10. Lastekodu üldkulu summa teeb maak. val. aasta kulusummast välja	3%	0,74%	—	—	3%	5,1%	1,3%	—	—

k o d u d.

Tabel № 1.

1922 a.					1923 a.					
Maakonna nimetus			Kokku	Kesk- miselt	Maakonna nimetus				Kokku	Kesk- miselt
Järva	Viru	Võru			Järva	Pärnu	Viru	Võru		
45	62	27	134	45	49	20	82	36	187	46,7
10	7	5	22	7,3	10	4	11	6	31	7,7
1	1	1	3	1	1	1	1	1	4	1
2	1	1	4	1,3	2	1	1	1	5	1,2
3	1	—	4	1,3	3	—	3	1	7	1,7
1	1	1	3	1	1	—	1	1	3	0,7
—	1	—	1	0,3	—	—	1	—	1	0,2
1	—	1	2	0,6	1	—	1	1	3	0,7
1	1	—	2	0,6	1	—	1	—	2	0,5
1	1	1	3	1	1	2	1	1	5	1,2
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	0,2
4,5	9	5,4	—	6,3	4,9	5	8	6	—	5,9
1 420 751	1 092 647	1 148 964	3 662 362	1 220 787	1 397 302	776 279	1 771 296	1 160 401	5 105 278	1 276 319
154 465	110 045	173 832	438 342	146 114	199 621	—	254 810	241 792	696 226	232 075
429 100	618 367	268 310	1 315 770	438 592	494 029	—	727 431	380 649	1 602 109	534 036
120 007	59 146	51 781	230 934	76 978	155 120	—	137 204	23 856	316 180	105 393
599 978	151 669	194 918	946 565	315 521	248 738	—	243 656	268 393	760 787	253 595
—	52 240	305 679	357 919	119 306	90 330	—	223 107	133 051	446 488	148 829
—	21 395	25 228	46 623	15 541	—	—	59 603	28 601	88 204	29 401
64 271	—	—	64 271	21 423	91 919	—	—	—	91 919	30 639
14 897	27 013	12 259	54 169	18 056	42 175	—	30 756	23 619	96 550	32 183
6 347	4 296	5 971	16 614	5 538	7 523	—	3 490	14 813	25 826	8 608
31 686	48 476	110 986	191 148	63 716	67 847	—	91 239	45 624	204 710	68 236
21,50	26,54	30,42	—	26,15	22,90	—	23,77	28,82	—	25,16
86,49	52,68	143,86	—	94,34	78,12	—	66,61	105,58	—	83,43
2 666	857	1 917	—	1 813	2 349	—	1 633	662,66	—	1 548
—	200 000	—	200 000	66 666	—	1 364 325	200 000	332 173	1 896 498	474 124
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2 330 713	378 456	—	2 709 169	1 354 584	1 577 955	—	302 030	—	1 879 985	939 992
2 330 713	223 049	—	2 553 762	1 276 881	1 577 955	—	374 731	—	1 952 686	976 343
—	—	—	—	—	—	—	72 701	—	72 701	36 350
—	155 408	—	155 408	77 704	—	—	—	—	—	—
3 ‰	4,2 ‰	4,9 ‰	—	—	3 ‰	2,01 ‰	4,43 ‰	4,9 ‰	—	—

L a s t e k o d u d .

Tabel № 1.

	1924 a.						Kokku	Kesk- miselt
	Maakonna nimetus							
	Järva	Pärnu	Tartu	Viru	Võru			
1. Laste arv lastekodus	52	25	28	65	53	223	44	
2. Personaali hulk . . .	10	4	7	11	7	39	8	
a) juhatajaid . . .	1	1	1	1	1	5	1	
b) kasvatajaid . . .	2	1	1	1	1	6	1,2	
c) kooliõpetajaid . . .	3	—	—	3	2	8	1,6	
d) perenaisi . . .	1	—	1	1	1	4	0,8	
e) lastetüdrukuid . . .	—	—	1	1	—	2	0,4	
g) õmblejaid . . .	1	—	1	1	1	4	0,8	
h) pesunaisi . . .	1	—	1	1	—	3	0,6	
i) teenijaid tüdrukuid	1	2	—	1	1	5	1	
j) kojamehi . . .	—	—	1	1	—	2	0,4	
3. Ühe personaal isiku kohta tuleb kasvan- dikke	5,2	6	4	6	7,5	—	5,7	
4. Lastekodu kulud aasta aruannete järele . . .	1 742 591	789 259	1 142 675	2 007 579	1 722 871	7 404 975	1 480 995	
a) personaali palgad, perekonna abi- rahad ja lisa- summad	192 600	164 570	137 525	309 880	246 865	1 051 440	210 288	
b) personaali ja kas- vandikkude toit- mine	747 853	380 554	163 067	832 633	560 954	2 685 061	537 012	
c) kasvandikkude va- rustus	194 321	74 753	201 842	104 514	64 889	640 319	128 063	
d) maja üür, remont, kütte, valgustus . . .	332 555	100 987	257 419	171 869	503 115	1 365 945	273 189	
e) inventaar	40 000	19 088	145 337	452 615	81 077	708 117	141 623	
g) koolikulud	—	—	27 852	65 270	44 873	137 995	27 599	
h) õpetöökojade kulud	49 824	—	—	—	—	49 824	9 965	
i) arsti kulud	74 084	7 500	4 295	44 964	24 317	155 160	31 032	
j) kantselei kulud . . .	10 288	10 000	7 276	3 454	21 481	52 499	10 499	
k) muud kulud	101 066	31 807	198 062	52 380	175 300	558 615	111 723	
5. Ühe lapse peale tuli toiduaineid päevas . .	32,90	49,64	—	30,06	29,68	—	35,57	
6. Ühe lapse lastekodus pidamine läks päevas maksma	91,56	102,96	—	84,76	107,68	—	96,74	
7. Ühe lapse varustus aastas maksis	3 736	2 990	7 208	1 201	1 224	—	3 271	
8. Toetust on saadud . .	—	1 150 000	403 000	583 000	400 000	2 536 000	507 200	
9. Lastekodu põllu- majapidamine	—	—	—	—	—	—	—	
a) kulud (ühes person. palgaga)	2 159 881	349 493	—	462 533	—	2 971 907	990 635	
b) tulud	2 159 881	354 166	—	553 760	—	3 067 807	1 022 662	
c) puhaskasu	—	4 673	—	91 227	—	95 900	31 966	
d) kahju	—	—	—	—	—	—	—	
10. Lastekodu üldkulu summa teeb maak. val. aasta kulusummast välja %	6 %	—	2,1 %	4,45 %	5,8 %	—	—	

nendest ellu sellele ettevalmistutena. Selle juures ei ole möödasaadud ka tööst ja kuludest lahtise hoolekande alal paratamatel juhtumistel ehk jällegi väljamineks valdade toetamisest sellel alal.

Kui vaadelda äratehtud tööd hoolekande alal, mis selle artikli ülesanne on, kui teiselt poolt, meeldetuletada uut hoolekande seadust, siis vast on vähem põhjust ka nuriseda, et maakonnaomavalitsuste „üle-aruse tegutsemisega“ on alus pandud hoolekande seaduse elluviimiseks ilma äkilise pöördeta, on selle seadusele tee tasandatud.

Hoolekande alal Eestis seisame me praegu õieti versteposti juures. Uus järk teest algab uue hoolekande seadusega. On õige aeg tagasi vaadata, mis äratehtud on ajal, kus seadusetähest sundmust ei olnud. Ja see lehekülj maakonnavalitsuste ajaloos ei ole halvaks leheküljeks.

Kinnine hoolekanne.

Kinnise hoolekande korralduse poolest seisab esimesel kohal Järva maakond. Suuruse ning rahvaarvu poolest üks väiksematest, on ta omal kulul suutnud asutada ja ülalpidada kolm kinnise hoolekande asutust: ühe lastekodu ja kaks vanadekodu. Kõik kolm asutust on ette nähtud 50 hoolealuste jaoks. Teistel maakondadel on kas üks ehk kaks kinnise hoolekande asutust, täiesti aga puuduvad nad Petseri maakonnaomavalitsusel.

Kinniste hoolekande asutustena tegutsevad maakonnaomavalitsuste ülevalpidamisel lastekodud, vanadekodud ja nõdra-meelsete ning kõrvalist abi tarvitajate kodud. Esimesed kinnise hoolekande arutused kutsuti ellu 1920 aastal.

Lastekodud.

Esimesena on Viru ja Järva maakonnaomavalitsused lastekodud avanud. Virumaal „Inju“ lastevarjupaik ja Järvamaal „Mäo“ lastekodu on asutatud 1920 a. Järgmisel 1921 a. on Võru maakonnaomavalitsus „Tilsi“ lastekodu avanud. 1923 a. avati Pärnumaal „Liivia“ lastekodu ja 1924 a. avab ka Tartu maakonnaomavalitsus „Meeri“ lastekodu. Saaremaa ja Viljandi maakonnaomavalitsustel on lastekodud asutamisel ning Harju maakonnaomavalitsus pühitses 15. nov. s. a. Rääkila lastekodu avamist.

Kodud asuvad Põllutöoministeeriumi ruumides, peale „Mäo“ (Järva) ja „Tilsi“ (Võru) lastekodude, missuguste ruumid maakonnaomavalitsused omandada on jõudnud.

Lastearvu poolest on kõige suurem kodu „Tilsi“ (Võru) 75 ja kõige väiksem Viljandimaal 30 lapsele. Suuremalt jaolt on kodud 50 lapsele asutatud, kuid nii kui tabelist Nr. 1 pt. 1 näha, tõuseb mõnel pool laste arv kuni 82-ni, mis tingitud suurest arvust lastest, keda vaja hoole alla võtta.

Kodude asukoht lähemast raudteejaamast on 4—21 klm., 21 klm. kaugusel raudteejaamast asub „Tilsi“ lastekodu Võrumaal. Kõik lastekodud on maal, linnast 4—18 kilomeetri kaugusel.

Maakonnaomavalitsused peavad lastekodusid iseseisvalt üleval peale Virumaa „Inju“ lastevarjupaiga, mille kaasülevalpidajaks on ühtlasi ka Rakvere linnavalitsus.

Et kodud asutamisel palju kulusi nõuavad, maakonnaomavalitsustel enestel aga kulud suured, on Töö-Hoolekandeministeeriumilt toetust palutud ja ka saadud. (Vaata tabel Nr. 1 pt. 8). „Inju“ lastevarjupaik (Viru) on peale ministeeriumilt saadud toetuse veel Virumaa Lastekaitse Ühingult 1920—1924 aastani toetusena saanud 750.000 marka. „Tilsi“ lastekodu (Võru) on üksi maakonnaomavalitsuse summadega asutatud ja senini ülalpeetud. Järva ja Tartu maakonnas maksavad valla- ja alevivalitsused vallast ehk alevist pärit oleva lapse kodus ülevalpidamise eest tasu, Tartumaal 2500—5000 m. ja Järvamaal 8000 m. aastas. Kodude juures on ka algkoolid, nimelt: „Tilsi“ (Võru) 6. kl. „Mäo“ (Järva) 6. kl., „Liivial“ (Pärnu) 3. kl. ja „Injus“ (Viru) 4-ja klassiline. Kodudest, kus kooli ei ole, saadetakse lapsi mujale koolidesse. Haridus antakse kas 4 ehk 6. kl. algkooli ning anderikkamatele lastele ka enam. Eri töökojad ameti omandamiseks kasvandikkudele on ainult „Inju“ (Viru) lastevarjupaigas, kas kasvandikkudele kingsepa ja õmblustööd ning sukakudumist ja raamatuköitmist õpetakse. Aia- ja põllutööd õpetakse iga kodu juures.

Mõnest kodust antakse kasvandikke suveks ka karja ja teenitud palk läheb kas 50% kodule ja 50% lapsele („Liivia“), pannakse lapse nimele panka („Meeri“), ehk kui osa natuuras saadud, läheb see kodule, rahas saadud aga pannakse lapse nimele panka („Inju“) ehk läheb tervelt lapsele („Mäo“).

Kõige kauem peetakse kasvandikke „Tilsi“ (Võru) lastekodus, 2—18 aastani, „Mäos“ (Järva) peetakse lapsi 3—17 a., „Liivias“ (Pärnu) 4—16 a., „Meeril“ (Tartu) 2—16 a., Viljandi m.-v. lastekodus 3—16

a., „Injus“ (Viru) 2½—16 aast. Vanaduse tõttu kodust väljaastuja kasvandiku eest hoolitseb kodu juhataja, hoolitsemine seisab selles, et kasvandikule muretsetakse koht, ja hoolekanne endise kasvandiku eest kestab kas aasta ehk kasvandiku täiealiseks saamiseni. „Tilsi“ (Võru) lastekodus ei ole kasvandiku eest hoolitsemist peale koha muretsemise ettenähtud. Väljaastumisel saab kasvandik varustusena kaasa pealis ja alusriietest kaks komplekti, jala-varje, voodipesu, kindad jm. ning „Tilsi“ (Võru) lastekodus kuni 5.000 marka raha.

Kodusse võetakse vastu lapsi ilma vanemateta, ilma isata, lapsi, kelle vanemad vigased ehk suure perekonna tõttu ei suuda neid kasvatada, haiguse ehk tööpuuduse all kannatajate lapsi, ning lapsi, kelle eraldamine perekonnast tarvilik vanemate kuritahtluse ehk ebavooruslikkuse tõttu. Lastekodu otsekohene valitsemine seisab kas hoolekogu või maakonnaavalitsuse ehk Töö-Hoolekande osakonna käes. Hoolekogud on moodustatud „Liivia“, Viljandi ja „Inju“ lastekodude juures. „Tilsi“ lastekodu valitsemine seisab maakonnaavalitsuse käes, mujal töö-hoolekande osakonna käes.

Iga lastekodu juures on põllumajapidamine. Kasutatava maa suurus on: „Mäo“ (Järva) lastekodus 50,07 tiinu, „Liivia“ (Pärnu) — 67,55 t., „Meeri“ (Tartu) — 20 t., „Puiatu“ (Viljandi) 25,27 t., „Inju“ (Viru) — 26,30 t., „Tilsi“ (Võru) — 32,78 t.

1921 ja 1922 a. on „Inju“ lastevarjupaiga põllumajapidamine kahju toonud kahe aasta peale kokku 275.121 mrk., arvesse võttes sisseseade, asutamise kulusi. Mitmelt lastekodult puuduvad andmed põllumajapida-

mise kohta ehk ei ole nad täielikud, mis pärast nad tabelist välja on jäetud. Andmete puudumine on seletatav sellega, et põllumajapidamise, kui varjupaiga lahutamata osa üle ei ole eriarvepidamist peetud.

Tabelist Nr. 1 võib näha, et lastekodude summad aast-aastalt tõusevad, mis seletatav sellega, et ka laste arv iga aastaga on kasvanud. 52 lapse pealt 1920 a. on hoolealuste arv 1925-ks aast. 223 peale tõusnud. Laste arvu tõus on igas lastekodus järjekindel. Ainult Injus on 1924 a. lastearv vähenenud tagajärjel, et paljud vanaduse pärast juba lahkusid. Siiski on seal veel 15 last rohkem, kui normaal arvuna ettenähtud.

Huvituseta ei ole jälgida andmeid tabel Nr. 1-es lastekodude personaali kohta. Väiksema personaali hulgaga, 4 inimesega, saab Pärnumaa „Liivia“ läbi, kus ka laste arv kõige väiksem, kõige suurem hulk on neid Injus, 11 isikut, kuigi ta viiega algas. See on tingitud õpetöökodade hulgast ja nende juhatajatest. Keskmiselt tuleb ühe personaali isiku kohta kasvandikke 5,64, arvesse võttes viie aasta andmed.

Eriolist tähelepanu väärivad tabel Nr. 1 pt.pt. 5, 6 ja 7, kui võrdlevad resultaat arvad laste toitmise ja ülespidamise kulude kohta. Selle võrdluse juures ei tohi, kui aastaid üksteisega võrdleme, muidugi unustada vastavalt rahakursi muutmist, ja teiselt poolt remontide ja inventaari muretsemise kulusi, mis väikese laste arvu juures lapse ülespidamise kulu (pt. 6) tuntavalt tõstab.

Järgneb.

Järelvalve teostamisest maakonnaavalitsuste kaudu.

EUGEN MADDISON.

Artiklis „Maakonnaavalitsus kui järelvalve teostaja“ (v. „Vaba Maa Nr. 208) jõudsin, küsimusse puutuvaid seadusi lähemalt vaadeldes, otsusele, et järelvalve teostajaks on maakonnaavalitsus in corpore, kui Siseministri ase-täitja järelvalve teostamise asjus alevi ja valla omavalitsuste tegevuse üle. Kuid minu seisukoht ei leia T. poolehoidu, kes „Maaomavalitsuses“ Nr. 17 avaldatud artiklis „Kas võib maakonnaavalitsuse osakonna juhataja järel-

valvet teostada“ sellele seisukohale vastu vaidleb. Ma ei mõtle siin kõike seda kordama hakata, mis minu eelmises artiklis juba öeldud, kuid peatuks vähe mõnede sealsamas ettetoodud põhjenduste juures. Ma algaks sellest, et juhiks kõige pealt tähelepanu selle peale, et järelvalve alevite- ja vallaomavalitsuste tegevuse üle on maakonnaavalitsuste eri ülesanne, on eri ülesanne, mis on maakonnaavalitsuse peale pandud seadusandja erivolitusega, s. t.,

et see ülesanne ei ole maakonnaomavalitsuse ülesanne, vaid ühe selle orgaani moodustava kollegiumi, nimelt maakonnaomavalitsuse, ülesanne. Järeelvalve omavalitsuste tegevuse seaduslikkuse üle on maksva omavalitsuse ajutise järeelvalve seaduse („Riigi Teataja“ Nr. 78 — 1919 a.) järgi keskvalitsuse, s. t. täidesaatva võimu või Vabariigi Valitsuse ülesanne või funktsioon, kes seda täidab Siseministri näol (§ 1). Teostab seda järeelvalvet Siseminister linna ja maakonna omavalitsuste tegevuse üle isiklikult või oma esitajate kaudu, valla- ja alevi omavalitsuste tegevuse üle aga maakonnaomavalitsuste kaudu (§ 3). Sellest selgub, esiteks, et maakonnaomavalitsuse järeelvalve ülesanne on tema peale pandud keskvalitsuse kui järeelvalve asutuse ülesandena ja teiseks, et see ülesanne on just tema (maakonnaomavalitsuse) ülesandeks tehtud. Seadusandja, kui oleks tahtnud kedagit teist selleks volitada, oleks seda ka otsekohe väljendanud, öeldes, näit., et seda ülesannet täidab maakonnaomavalitsus või selle volitusel üks tema liigetest, või et seda ülesannet täidab maakonnaomavalitsuse esimees jne. Kuid ta volitas selleks maakonnaomavalitsust, sellega ühtlasi allakriipsutades, et seda ülesannet peab täitma maakonnaomavalitsus, kui kollegium.

Milles aga väljendub järeelvalve teostamine? Selle peale vastab omavalitsuse ajutine järeelvalve seadus: tegevuses, mis ettenähtud §§ 4—7 (§ 8). § 4 järgi otsustab maakonnaomavalitsus, kas temale saadetud protokollid teadmiseks võtta või kohtus kahe nädala jooksul protokollid ärakirjade kättesaamise päevast arvates protestiga esineda, kui ta selles seaduse rikkumist leiab, ühtlasi otsustades, kas protesteeritud otsuse täidesaatmist kuni kohtu otsuseni seisma panna või mitte. T. ütleb üsna õieti, et „häälteenamusega ei saa seadusvastast küsimust seaduspäraseks tunnustada“, ma ütleks aga veel rohkem, et isegi pärast seda, kui on juba kohtu sellekohane otsus olemas, ei ole seaduspärase küsimus, T. sõnadega väljendatud mõttes, lõpulikult otsustatud; ta on küll lahendatud teatavas üksikus asjas, kuid ta võib tekkida uuesti teises analoogilises asjas ja kohus võib seekord teisiti otsustada. Järjekult — küsimus on selles, kas on põhjus protesteerimiseks ja kas protesteerida või mitte, kui leitakse või oldakse arvamisel, et protokollis seaduserikkumised. Otsustatakse aga protesteerida, siis läheb protest jällegi kohtusse maakonnaomavalitsuse nimel,

kus juures maakonnaomavalitsuse (s. t. terve koosseisu või selle enamuse) allkirjaga, kui selleks eriti ei ole volitatud keegi teine. Neil juhtumisel peab aga sellekohane volitusprotokoll juurde lisatud olema. Kuid asja arutamisel kohtus esineb maakonnaomavalitsus mitte in corpore, vaid oma voliniku kaudu. § 5 järgi otsustab maakonnaomavalitsus, kui ta leiab revideermisel või muul teel saadud andmete põhjal alevi- või vallavalitsuse tegevuses seaduse rikkumist, milles kuriteo tunnusemärgid puuduvad, sellest vastavale omavalitsusasutusele teada andes, määrates sellele tähtaja seadusliku korra maksmapanemiseks. Kui määratud tähtaja jooksul seaduse rikkumise kõrvaldamisest pole teatatud, otsustab maakonnaomavalitsus, kas protesteerida kohtus ühtlasi protesteeritud tegevuse kuni kohtu otsuseni seisma pannes, või mitte.

§ 6 järgi otsustab maakonnaomavalitsus, kui ta järeelvalve korras on alevi- ja vallavalitsuste tegevuses kuriteo tunnusemärgid leidnud, sellest teatada kohalikele prokuröörile süüdlaste kohtulikule vastutusele võtmiseks.

§ 7 järgi võib maakonnaomavalitsus otsustada: esiteks, alevi- ja vallavalitsuste valitud ja nimetatud ametnikke § 6 ettenähtud kuritegude eest kohtu alla andmise korral neid ajutiselt ametist tagandada kuni asja otsustamiseni kohtus ja, teiseks, tagandatud ametnikkude asemele määrata tarbekorral asetäitjaid seniks, kuni vastava alevi- või valla omavalitsusasutuse poolt asetäitjaid pole valitud või nimetatud.

Kõigist, mis on maakonnaomavalitsus keskvalitsuse esitajana järeelvalve teostamise asjus ettevõtnud, annab ta Siseministrile aru iga aasta lõpul ja saab temalt juhtnööre (§ 9).

Kui nüüd asuda T. seisukohale, siis võiks kõiki neid küsimusi otsustada üks isik, aga seda just on seadusandja tahtnud ära hoida, volitades järeelvalve teostamiseks maakonnaomavalitsust, kui kollegiumi.

Iseenesest mõistetakse, et tegelikult ei hakka maakonnaomavalitsus in corpore kõiki temale saadetavaid protokolle uurima ja seadustega võrdlema; seda teeb vastav maakonnaomavalitsuse liige, kes maakonnaomavalitsuse koosolekul asja ette kannab, kuid otsust peab tegema ikkagi maakonnaomavalitsus, kuid mitte see üksik liige. Kui näit. see liige teeks otsuse — seda või teist vali-

tud või nimetatud alevi või vallavalitsuse ametnikku § 6 põhjal ajutiselt ametist tagandada—kas võiks seda otsust seaduspäraseks lugeda, kui seadus otsukohe ütleb, et seda peab ja on õigustatud tegema maakonnaavalitsus? Ei, seda ei võiks juba sellepärast, et sarnase tegevuse all kannataks tagandatud ametniku huvid. Neid huviseid on seadusandja tahtnud kaitsta, andes tagandamise küsimuse otsustamist kolleegiumi kätte ja seda ei saa maakonnaavalitsus, seadust mitte rikkudes, kellegile edasi volitada. Teeb ta aga seda, on sel viisil (üksiku liikme otsusel) tagandatud ametnikul õigus kohtu teel nõuda seaduslikku korra järgi seadmist, s. o. et kohus annaks asja maakonnaavalitsusele otsustada.

Sellega võiksin ma oma vastust lõpetada, kuid veel mõned märkused. Esiteks — mis puutub alevi- ja vallavalitsuste revideerimisse, siis ei ole tähtis siin, kes tegelikult revideerib (võib seda teha maakonnaavalitsus in corpore, võib seda teha ka keegi teine maakonnaavalitsuse volitusel), kuid tähtis on see, kes otsustab revideerimist ette võtta ja kes otsustab revideerimise tagajärgede üle. Seda otsustada on õigus maakonnaavalitsusel.

Edasi. Kas on järelvalve teostamine maakonnaavalitsuse jooksev asjaajamine? Ja — see on tema jooksev asjaajamine, kuid mitte maakonnaõukogu kodukorra § 36 mõttes, s. t. mitte tema, kui omavalitsuse orgaani, peal lasuvate ülesannete mõttes, vaid jooksev ülesanne, mis temal täita tuleb, kui keskvalitsuse esitajal järelvalve teostamise asjus, ning kui seadusandja ei ole siin erilist korda ettenäinud, siis võib järelvalve teostamisel tekkivaid küsimusi arutada maakonnaavalitsuste koosolekutel samas korras, nagu teisi tema kompetentsi kuuluvaid asju.

Kolmandaks — tarvis vahet teha maakonnaavalitsuse, kui maakonnaomavalitsuse täidesaatva orgaani, tegevuse ja maakonnaavalitsuse, kui keskvalitsuse järelvalve orgaani, tegevuse vahel. Tegutsedes täidesaatva orgaanina, esineb maakonnaavalitsus kollegiaalselt või maakonnaõukogude kodukorra volitusel üksikute liigete näol; tegutsedes aga keskvalitsuse esitajana või selle kohapealse järelvalve orgaanina, esineb ta ainult kollegiaalselt, sest volitusseaduses (omavalitsuse ajutine järelvalve seadus) ei ole ette nähtud edasi

volitamise õigust, mis iseäranis tähtis, kui arvesse võtta, et seadusandja on tarviliku leidnud olevat seda õigust Siseministri kohta eriti ette näha.

Neljandaks — ei aita siin ka võrdlus Omavalitsusasjade Peavalitsusega. On vahe esitaja kohtu asjades ja esitaja omav. ajut. järelv. seaduse § 3 mõttes vahel. Esitaja tähendatud § 3 mõttes on laiem mõiste. Esiteks laiem sellepärast, et ta ei piirdu ainult kohtu asjade ajamisega või kohtus esinemisega, vaid laieneb terve järelvalve teostamise tegevuse peale; teiseks — et vastavas seaduses (näit. ministriumite asutamiseseaduses) võib otsekohe juba ettenähtud olla, keda tuleb üldse ministri esitajaks lugeda; ja kolmandaks — et esitaja määramine võib sündida ka ministri, kui ametkonna juhi sisemise korralduse põhjal.

Viiendaks — järelvalve teostamist maakonnaavalitsuste administratiiv osakondade kaudu võib ainult nii mõista, et tähendatud osakonnad valmistavad asju maakonnaavalitsusele otsustamiseks ja saadavad tehtud otsusi täide. Kuuendaks — järelvalve teostamine maakonnaavalitsuste poolt in corpore ei ole tegelikus elus mitte ainult mõeldav, vaid on seadusega otsekohe ettekirjutatud ja sünnib ka tegelikult; ja selles korras ei ole midagi ebaloomulikku, sest, nagu eelpool juba tähendatud, väljendub järelvalve teostamine peaasjalikult otsuste tegemises.

Seitsmendaks — mis puutub sellesse, et järelvalvet linna- ja maakonna omavalitsuste tegevuse üle teostab üksik isik — nimelt Siseminister — siis võiks ka siin kollegiaalsust soovitada, kuid igatahes küsimus, kuidas seda keskvalitsusel otstarbekohasem teostada, kas kollegiaalselt või ühe oma liikme kaudu, kuulub seadusandluskogu kompetentsi. Ta on leidnud seda võimalik olevat ühe Vabariigi Valitsuse liikme kätte anda, väljamines arvatavasti sellest seisukohast, et Siseminister kutsutakse ametisse seadusandlus kogu poolt, et tema tegevus ei või lahku minna Vabariigi Valitsuse omast ja et Vabariigi Valitsusel kui ka tema üksikutel liigetel peab olema seadusandluskogu usaldus. See tegevuse ühtlus ja vastutus seadusandluskogu ees ning peale selle Riigikohtu kontroll olid seadusandja arvates tähendatud omavalitsuste huvide küllaldaseks kaitseks.

Omavalitsustegelased.

Kudina vallasekretäär Johannes Rammul.

Tema 60 aastase sünnipäeva ja 25 aast. vallasekretääri ameti-juubeli puhul.

Käesoleva aasta 2. oktoobril sai Kudina vallasekretäär Johannes Rammul 60 aastat vanaks. J. Rammul sündis 2. oktoobril 1865. a. Kastre-Pera vallas Sipu talu rentniku pojana. Alghariduse sai Võnnu kihelkonna koolis P. Rosenfeldilt. Lõpetas Tartu kooliõpetajate Vene seminaari 1887 aastal. Oli Rasinal ühe aasta ja Rannu kihelkonna kooliõpetajaks 6 aastat. Valla omavalitsuse ametis on olnud Elistvere valla kirjutajaks 12 ja Kudina valla kirjutajaks 13 aastat. Omandas Põllupanga abil 1913 a. Kudina vallas „Varese“ talu. Seltskonna elust on jõudu mööda osavõtnud, niipalju kui koha-

likud olud seda lubasid. Eesti Vabadussõja lahti puhkemisel saatis J. Rammul kõik oma kolm poega välja, kes läksid esimeste vabatahtlikkudena, omal täiel varustusel sõjaväljale, kellest üks arstiteaduse üliõpilane ja teine Treffneri gümnaasiumi 6. klassi õpilane 1919 aastal sõja ohvriks langesid. Ainult kolmas poeg tuli haavatuna tagasi tasuta maasaamise õigusega. Pika elutee raskuste ja viimaste nii valusate sõjahaavade peale vaatamata on J. Rammul veel nii kohusetruu oma ametile, et veel käesoleval aastal maakonnavalitsuse revident Kudina vallavalitsuse asjaajamise maakonnas oleva vähese arvu kõigeparemas korras olevate vallavalitsuste hulka arvas.

Olgu J. Rammul veel kaua, kaua meie suurema valla sisemise asjaajamise juhiks!
P. T.

Omavalitsuse päevauudised.

Krediit teede ja sildade ehitamiseks 1926. a.

Vabariigi Valitsus on otsustanud korralduse eelarve alusel tul. aastaks eelarvesse võtta 150 miljoni marka maakonna omavalitsustele teede ning sildade korrashoidmiseks. Tänavu aasta oli see summa 76 miljoni marka. Nõutud on aga tulevaks aastaks umbes 2 $\frac{1}{2}$ korda rohkem. Teedeministerium tahaks aga asja nii korraldada, et selle krediidi arvel maakonnavalitsustele juba osa avansina välja antaks eeltööde tegemiseks. Teatavasti kavatses Teedeministerium lähemal ajal Riigikogule esitada maanteede seaduse eelnõu, milles ette nähtud esimese klassi teede sillutamine riigi arvel. Tööde tehniline läbi viimine jääks aga selle eelnõu alusel maakonnavalitsuste hoolde ja selleks peaks neile juba aegsasti võimaldatama eeltöid teha.

Tervishoiu seaduseelnõu valitsuses.

Töö-hoolekandeminister esitas Valitsusele rahva tervishoiu korralduse seaduse-eelnõu.

Selle eelnõu kohta on kõik kompetentsed asutused kui ka omavalitsuste keskasutused seisukoha võtnud ja vastavad materjaalid Tervishoiu Peavalitsusele saatnud. Nende

näpunäidete ja soovide põhjal on Tervishoiu Peavalitsus seaduse-eelnõu esialgset kava tubliste täiendanud ja parandanud, kus juures omavalitsustesse puutuva osa peajasjalikult Maakondade ja Linnade Liidu soovikohaselt on redigeeritud.

Miks haridusosakondade juhatajaid esialgu 16. ja 17. nov. päevale ei kutsutud?

Vastuseks E. Maak. Liidu märgukirjale 30. okt. s. a. Nr. 302 kirjale teatab Haridusministeriumi osakond 6. nov. s. a., et ühelajal sellega saadab Osakond kutsed maakonna- ning linnakoolivalitsuse juhatajatele, kesk- ja kutsekoolide juhatajate, ning koolinõunikude päevast osavõtmiseks.

Haridusministerium kavatses lähemal ajal kokku kutsuda riigihariduskogu, kuhu seaduse järgi kuuluvad koolivalitsuse juhatajad ja kus lõpulikule arutusele tulevad mitmed küsimused, mis ülemal tähendatud päeva päevakorda võetud. Koolijuhatajate ja koolinõunikude päev on kokku kutsutud hariduskogu tööle ettevalmistamiseks ja lihtsamate küsimuste selgitamiseks isikute poolt, kellel koolitöös palju kogemusi, kuigi nad küll ametnikkude hulka kuuluvad. Sarnaselt talitas Haridusministerium ka 1922 ja 1923 aastal.

Koolivalitsuste juhatajatele jäi kutse esialgu saatmata sellepärast, et Haridusministeerium ennast õigustatuks ei pea koolivalitsuse juhatajaid, kui omavalitsuste tegelasi, tihti nende töö juurest ära kutsuda ja sagedate sõitudega tülitada, mis kuludega ühendatud, kuna Haridusministeerium, nagu ülemal tähendatud, lähemal ajal kavatses kokku kutsuda riigihariduskogu, millest koolivalitsuse juhatajatel osa tuleb võtta.

Vallavalitsustele antakse laskeriista pidamise luba.

Vastuseks Harju maakonnaavalitsuse kirjale 30. oktoobrist s. a. Nr. 552 teatab Omavalitsuse asjade Peavalitsus, et Politsei Peavalitsus on nõus vallavalitsustele laskeriistapidamiseks luba andma, mis mõnede vallavalitsustele nende sellekohase palve peale ongi juba välja antud, kuid laskeriistad tulevad valdade eneste kulul muretseda, sõjaväe vintpüsse ja automaatrevolvreid välja ei anta.

Hoolekande näitus edasilükatud.

Hoolekande näitus, mis 27. dets. algama pidi, on edasilükatud tuleva aasta 31. jaan. peale. Põhjuseks on asjaolu, et näitus kasvab mitukorda suuremaks, kui ettenäha oli, mispärast ettevalmistustööd rohkem aega nõuavad, näitus ka kauem aega avatud peab olema. Näituse lõpp on 22. veebruaril.

Hoolekande näituse puhul peetakse ka hoolekande kongress ära.

Märgukiri vallasekretäri palgaliseks ametnikuks muutmise kohta.

Õigusteadlistel kursustel viibijad vallasekretärid saatsid Siseministrile, Riigikogu omavalitsuse komisjonile ja Riigikogu rühmadele järgmise märgukirja:

1921 a. vallanõukogude valimisseadusega muudeti vallavalitsused kollegiaal-asutusteks, mis tagajärjel endine palgatav vallakirjutaja muutus valitavaks vallasekretäriks, vallavalitsuse liikmeks. See uuendus oli tingitud revolutsioonilisest vaimust, mis algul kõigile, valijatele kui ka valitavatele, näis meeldivat, kuid tegelik elu on need illusioonid valitavate suhtes purustanud, nimelt et iga kolme aasta järele vallasek-

retäär kuulub ümbervalimisele ühes teiste vallavalitsuse liigetega.

See valimise kord ei vasta praeguse aja vallavalitsuste suurtele ülesannetele, sest selle korra juures kannatavad niihästi vallavalitsuse asjaajamine, kui ka vallasekretäär. Vaevalt on suutnud sekretäär asjaajamisse süveneda, vallaelanikke tundma õppida, kui uus valimise tähtaeg kätte jõuab ja kohaleidmise mured energilist töötahet ja viljakust halvama hakkavad. Töötahet oleneb aga töötegitaja isikliku seisukoha kindlustusest. Teadmine, olla aastaks, ehk kaheks ja siis teadmata kuhu lahkuda, ei anna tööhoogu, pealegi perekonnainimesele, kelle liikumine väga raske.

Praeguse kolmeaastase valimise teiseks paheks on poliitiliste parteide meeoleolu vallanõukogudes, mida sekretäär peab püüdma alati jälgida ja selle järele käia. Hoiad sa rohkem ühe erakonna poole, järgmistel valimistel saavad aga teise erakonna mehed enamuse, oled kadunud mees ja pead lahkuma. Ükski teine omavalitsuse tegelane pole nõnda poliitiliste erakondade võimusesse antud, kui seda on vallasekretäär, kuna vallaomavalitsus kõige vähem peaks poliitikaga tegemist tegema. Kui sekretäär oma ametikohuseid ausalt ja õiglaselt täidab, sattub tema tihti mõne vallaelanikuga vastollu, kes vallanõukogu enamuse kergesti sekretääri vastu üles ässitavad. Läänud valimised näitasid, et mitmed vilunud ja kohusetruud vallasekretärid pidid kohtadelt lahkuma ja nõrgemate eest taganema.

Nende pahede kõrvaldamiseks paluvad allakirjutanud Tartus üleriiklisel vallasekretääride kursustel viibivad sekretärid hr. Siseministrile, omavalitsuse komisjoni ja Riigikogu rühmi samme astuda, et praeguse Riigikogu volituste kestvuse ajal vallanõukogude valimise seadus järgmiselt muudetakse:

1) Valla (alevi) sekretäär valitakse ametisse vallanõukogu poolt määramata ajaks. Vallasekretär on palgaline ametnik ja ei kuulu mitte vallavalitsuse liikmete hulka.

Vabadussõja mälestamise komiteest, kes 14. nov. oma esimest koosolekut pidas, võtab komitee liikmena osa Maakondade Liidu esimees H. Lauri.

Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegevusest.

Omavalitsustegelaste õigusteadlised kursused

lõppesid Tartus 20. nov. Kuulajaid kursustel oli kokku 54, neist 34 vallasekretääri, 4 sekretääri abi, 5 maakonnavalitsuse liiget, 8 maakonnavalitsuse ametnikku, 2 riigiametnikku ja üks eraisik. Suurem hulk kursuslastest viibis loengutel ilma puudumata, teine osa puudus rohkem ehk vähem päevi ühel ehk teisel põhjusel, kuna 7 isikut vähem kui pool aega kursustel viibisid. 47 kuulajale anti kursuste lõpu aktusel tunnistused kursuste ära kuulamise üle välja.

Kursustel loeti üldise õiguse mõiste, riigi-, administratiiv-, finans-, tsiviil- ja kriminaalõiguse üle kokku 89 loengut, nimelt prof. J. Uluots 19, riigikohtunik A. Palvadre 16, rahvamajandus teadlane O. Suursööt 6, vann. adv. V. Jauram 19 ja rahukogu alaline liige K. Tassa 29 loengut.

Kuidas kursused korda läksid, selgus kõige selgemalt lõpuaktusel 20. nov., kuhu peale kursuslaste ja lektorite olid ilmunud Tartu maakonnavalitsuse liikmed. Kursuste juhataja H. Avikson näitas pikemas kõnes, missugust kasu kursuslased isiklikult saanud ja need omavalitsused, kes olid neid kursustele komandeerinud, samaste nende ringkondade elanikud kursustel omandatud teadmiste kaudu saavad, kuid avaldas lootust, et nende kursuste tagajärjel ka need omavalitsustegelased, kes seni oma teadmiste laiendamise suhtes ükskõiksed ja loiud olnud, huvi hakkavad tundma, kui nende kursuste kuulajad oma muljeid nende kursuste kohta edasi annavad, sest need on kursuslastel kõige paremad. Omavalitsustegelastes huvi äratamine oma silmaringi laiendamiseks peab kõneleja aga väga tähtsaks teguriks meie omavalitsuste huvides, mispärast ka E. Maakondade Liit kursuste korraldamise üheks oma tegevusalaks on võtnud. Kursuste kõrge hindamine on tingitud headest lektoritest. Kursuste juhataja kinnitab, et lektorid on tööd teinud armastusega, suure huviga, südamega asja juures olles, mispärast neile õiglast tänu avaldab, samuti ka Tartu maakonnaval. adm. osakonna juh. E. Üunapuule, kes lektorite leidmises palju kaasa aidanud. Kui tänu üeldud ka kursuste ruumide peremehele, Tartu ametnikude ühingule, ja Tartu maakonnavalitsusele kursuste korraldamises avaldatud kaas-

abi eest, teeb kursuste juhataja hinnangu kursuslaste osavõtu kohta loengutest ja peale tunnistuste väljaandmist soovib kursuslastele saadud teadmiste kasutamist üldsuse huvides.

Parajasti kohale jõudnud telegrammis kursuste juhataja nimele, mis etteloeetakse, ütleb Maakondade Liidu esimees H. Lauri: „Täna omavalitsustegelaste õigusteadliste kursuste lõpul tänan Teid nähtud vaeva eest ja palun Maakondade Liidu juhatuse poolt avaldada härradele lektoritele kõigesügavamat tänu ja täielist lugupidamist kursustel antud õpetuste eest ning kursustest osavõtjatele head edu ja kindlat tahtmist omandatud teadmisi oma ameti aladel kasutamises. Eesti Maakondade Liidu esimees Lauri“.

Telegramm võetakse kiiduavalduste all teatavaks.

Kursuslaste poolt kõnelevad Pala valla sekretäär E. Brückel ja Laatre valla sekretäär A. Sild. Mõlemad kinnitavad kursuste suurt kasu, mõlemad hindavad kõrgelt lektorite tööd, tänavad neid kursuslaste nimel, samuti ka kursuste korraldajat Maakondade Liitu ja kursuste juhatajat nähtud vaeva eest, ei ütle neile mitte „jumalaga,“ vaid „jällenagemiseni.“ sest nad soovivad, et E. M. L. kursusi ikka veel edasi korraldaks ja tõendavad, et järgmistel korradel ilmtingimata jälle kursustele ruttavad.

Lektorite hulgast kõneleb riigikohtunik A. Palvadre, allakriipsutades head meelt, et nende tööd kursuste juhataja kui ka kuulajad sedavõrd hinnanud, tõendab, et tööd on tehtud nende poolt asja enese pärast, üldsuse huvides, mis seda kergem teha olnud, et kuulajad huviga loenguid jälginud. Tartu maakonnaval. adm. osak. juh. E. Üunapu u hindab vallasekretääride tähtsust kohtadel ja soovib õnne täiendatud teadmistega töötamiseks oma ameti alal ja seltskonnas.

Kõik kõned ja sooviavaldused võetakse kiiduavaldustega vastu, nagu ka kursuste juhataja lõpusõna ja viimane soov.

Siis tuleb silmapilk, kus nagu kahju oleks lahkuda. . . Siis vastastikused tugevad käepigistused ja tänusõnad. Kursused on lõppenud, kuid nende hinnang elab.

Lepingulisse vahekorda loomaarstide pidamises.

Loomaarstilist abiandmist maakonnas korraldatakse praegu Loomatervishoiu Pea-

valit. ja m.-v. pooltühiselt, ilma et selle korralduse jaoks kindlat alust seadustega või omavahelise lepinguga oleks loodud. Nii-sugune kord tekitab arusaamatusi, ei võimalda täpset eelarve kokkuseadmist ega luba loomaarstilise abiandmise juures soovitatavat korda luua. Kuna vastava eriseaduse ilmumist nii pea ettenäha ei ole, maakonnaavalitsus aga eelarve kokkuseadmise juures oma õigusi ja kohustusi teadma peab, siis tuleks vahekord kiires korras lepingu läbi kindlaks määrata, mispärast Harju maakonnaavalitsus on Loomatervis-hoiu Peavalitsusele ettepaneku teinud täh. asjus lepingu vahekorda astuda.

Valla eelarve kokkuseadmise tähtsaja muutmise kohta

on Harju maakonnaavalitsuse poolt Oma-valitsusasjade Peavalitsusele ettepanek tehtud — 1926 a. suhtes. Ettepanekus

soovitakse tähtajana näha 15. jaan., et võimalik oleks arvestada eelmise aasta puudu- ja ülejääkidega, samuti ka isikumaksu maksjate nimekirjaga 1-st detsembrist.

Kiitus hoolsa töö eest.

Arvesse võttes revideerimise tagajärge, on Pärnu maakonnaavalitsus Pornuse vallasekretäärile August Pihlapile hoolsa töö ja hea korra eest vallavalitsuse asjaajamises kiitust avaldanud.

Vabad kohad.

Tudolinna jaoskonna arsti vajab Viru maakonnaavalitsus. Ülesanda 1. det.

Kavastu valla ajut. sekretääri valimine on 26. nov.

Kuivajõe vallasekretääri valimine on 30. nov.

Välismaade omavalitsused.

Soome Maakogukondade Liidu 1924 a. tegevusest.

Liidu liikmed.

1924 a. jooksul astusid Liitu 41 kogukonda. Aruande aasta jooksul tõusis liikmete arv 312 peale. Kogukondasi, kes veel Liidu liikmeks astunud ei ole, oli 139.

Liidul oli liikmeid 1921 a.—189, 1922 a.—248 ja 1923 a.—271. Soomekeelsetest kogukondadest oli Liidu liikmeid 69,2%. Liidu liikmete arv oli Uudemaa (Helsinki) kubermangus protsentuaalselt kõige suurem ja tegi välja 90,9% soomekeelsete kogukondade arvust. Vastavad arvud teistes kubermangudes olid: Häme kub. 86%, Viipuri 83,9%, Mikkel 82,1%, Kuopio 80,4%, Turu ja Pori 67,3%, Vaasa 57,4% ja Oula kub. 37,9%.

Käesoleva aasta jooksul on juba 21 kogukonda Liidu liikmeks astunud. Peale selle on mitmed kogukonnad Liidu liikmeks astumise otsusi teinud, kuid neid ei ole veel jõutud vastu võtta.

Maakogukondade Liidu valitsus.

Liidu volikogu (nõukogu) pidas aruande aasta jooksul 2 koosolekut. Mai kuul peetud koosolekul vaatas volikogu muu seas läbi Kogukondade Liidu järje-

korralise aasta koosolekule (kogukonna päevadele) esitatavad iga päevakorra punkti kohta ettepanekud. Novembri kuu 19 päeval, peale kogukonna päevade, peeti õieti 2 Liiduvolikogu koosolekut.

Esimesele koosolekule olid ilmunud Liidu asutamise koosolekul valitud Liiduvolikogu liikmed. Sellel koosolekul vaadati läbi ja võeti vastu ainult Liidu tegevusaruanne 15./XI. 1923 — 15./XI. 1924 a.

Lõpuks tänas liiduvolikogu esimees, maa-päeva saadik K. Kallio liiduvolikogu liikmeid, Liidu juhatust (valitsust) ja Liidu kaastöölisi nähtud vaeva eest. Temale vastas tehaseomanih M. Tulenheimo. Selle järele peeti eelmisel kogukondade päevadel valitud Liiduvolikogu koosolek. Liiduvolikogusse kuuluvad: Viipuri kub. 4 liiget ja 4 asemikku, Turu ja Pori 3 liiget ja 3 asem., Vaasa 2 l. ja 2 asem., Häme 2 l. ja 2 asem., Kuopio 2 l. ja 2 asem., Uudemaa (Helsinki) 1 l. ja 1 asem., Mikkel 1 l. ja 1 asem. ja Oulu 1 l. ja 1 asem., kokku 16 liiget ja 16 asemikku.

Liiduvolikogu esimeheks valiti Kallio (endine) ja esimehe abiks Torppa (endine). Liidu liikmemaks jäeti eniseks. Liidu valitsusse (juhatusse) valiti sellel koosolekul esimeheks põllumees Artturi Hiidenheimo, Viidist, esimehe abiks kohtunik Onni

Karhunen, Helsingist, liikmeteks magister Jalo Lahdensuo, Lapuall, kogukonnakohtu esimees A. Kilpiäinen Viipuri maakogukonnast ja toimetuse juhataja Kaarlo Heikonen Helsingist ning asemikkudeks magister Ossi Vahtera, Nokialt, kohtuuiik Esko Hakkila, Helsingist ja varahoidja Emil Sallila, Helsingist.

Liidu eelarve ja tegevuskava 1925 a. kohta kiideti heaks. Et Liidu kauplusosakonna tegevus rahuloldavat edenemist näitas, siis otsustas Liidu volikogu 1924 a. jagada ostupreemiat neile kogukondadele, kes Liidult ostsid kantselei- ja koolitarbeid.

Liidu valitsus (juhatus) on aasta jooksul 14 koosolekut ärapidanud. Tähtsamad koosolekutel käsitatud asjadest olid:

Koosolekul 14. veebruaril otsustas Liidu juhatus Haridusministeeriumile ettepanekuga esineda, et rahvakoolide korraldusseaduse maksmapanemise määrustes saaks § 10 pp. 1, 5. 6 ja 7 ja § 12 tervelt välja jäetud sellepärast, et juhatuse arvamise järele on need otstarbele mitte vastavad ning seaduse § 1 ja 7 vastaolus. Riiginõukogu § 12 väljaheitiski, kuna § 10 punktid jäid määrustesse sisse.

Et rahvakoolihoonete ehituskulud aasta-aastalt ikka tõusevad ja rahvakoolimajade eeskujulisi ehitusplaani juhatuse äranägemise järele võimalik lihtsustada on, sellega ehituskulud vähendades, otsustas Liidu juhatus 4. märtsi koosolekul Haridusministeeriumis ettepanekuga esineda, et viimane vastava komitee moodustaks, kellel ülesandeks oleks eeskujulikkude plaanide juures sarnaseid muudatusi teha, ning ahjude ümberpaigutamist ettevõtta, et ehituskulud väheneksid ning ehitused endiselt koolimajade kohta käivate nõuetele vastaksid.

Liit on hakkanud korraldama kogukonna suvekursusi ja uute Liidu liikmete juurdetuleku tõttu on Liidu haridus- ja nõuande tööde peale tarvitavad summad nõnda kasvanud, et Liit on sunnitud olnud endiste tegevusaastate ülejäänud summasi äratartvitama, sest haridus- ja nõuande tööd ei olnud varem veel korraldatud.

Et tegevuse koomale tõmbamise peale mitte minna, otsustas Liidu juhatus oma 10. aprilli koosolekul paluda riigiabiraha suurendamist 150.000 Soome marga peale. See palutud riigiabiraha kõrgendus on ka läbiviidud soovitud määran.

Järjekorralisel kogukonna päeval on Liidu juhatus rahvakooli puutuva seaduse eelnõu esitanud riiginõukogule rahvakoolide kulude vähendamise küsimust käsitatava komiteele edasisaatmiseks. Selle palve on riiginõukogu arvesse võtnud.

Muuseas on Liidu juhatus saatnud 2. ja 3. märtsil Turus kogukonnapäeval vastu võetud otsuse valitsusele teadmiseks. Selles otsuses paluvad kogukonna päevad Vabariigi Valitsust, et saadikute kogule (Eduskunnale) antaks ära kogukondade administratiivpiiride küsimust ja iseäranis linnade elanikkude liikumisküsimust ja piiride äramääramist käsitav seaduse eelnõu.

Kõne all olev seaduse eelnõu ongi parajaste Saadikutekogus arutuse all.

Sellepärast, et mõned maahärrad (kubernerid, maakonna valitsuse esimehed) olid sundinud kogukondasi uusi rahvakooli asutama sunduslise alghariduse täideviimise seaduse § 11 alusel, missugune § ei ole kooskõlas sama seaduse § 21-ga, siis otsustas Liidu juhatus oma koosolekul 4. sept. 1924 a. pöörata palvega riiginõukogu poole selle seaduse §§ ära kaotamise asjus. Riiginõukogu küsis koolivalitsuse seisukohta, see omat korda jälle Liidult, missugustes kogukondades see juhtunud on, mille peale Liit täielikud teated saatis. Riiginõukogu ongi selle Liidu palve arvesse võtnud. Kõigi kogukonna päeval käsitatud küsimuste kohta võttis Liidu juhatus seisukoha ja valmistab vastavad ettepanekud ja seaduse eelnõud. Seaduse eelnõude lõpulikust läbivaatamisest võtsid Liidu nõukogu poolt valitud Liidu nõukogu 2 esitajat osa. Niisama on ka Liidu nõukogu koosolekul kõik päevakorra küsimused Liidu juhatus ettevalmistanud ja seisukohad võtnud.

Järgneb.

Riigikohtu seletused.

Kes võib vallasekretäri kütsetunnistust välja anda?

1925 aastal septembri kuu 25 päeval arutas Riigikohus, administratiiv-osakonnas,

Harju maakonna valitsuse revisjoni protesti Raasiku jsk. rahukohtuniku otsuse peale 21. III 25 a. Kuivajõe valla sekretäri valimise asjas.

10. veebruaril 1925 a. Raasiku jaoskonna

rahukohtunikule antud protestis palus Harju maakonnaavalitsus tühistada Kuivajõe vallanõukogu otsuse 29. I. 1925 a. Nr. 19 vallasekretääri valimise asjas, põhjendades palvet asjaolule, et „R. T.“ Nr. 69/70 — 1920 a. avaldatud seaduse Nr. 205 § 3 järele peavad uuesti valitavad vallasekretäärid ettenäitama ametioskuse kohta tunnistuse, mis välja antakse vallasekretääride eksamineerimise komisjonilt Siseministri poolt 17. VII 1920 a. väljaantud vallasekretääride eksamineerimise kava põhjal peale eksamineerimist (R. T.“ Nr. 117/118 — 1920 a.) — kuna aga Kuivajõe vallanõukogu poolt vallasekretääriks valitud A. Linkholm ei olevat sellekohast eksami läbi teinud ja temal puuduvat kutsetunnistus.

Asja arutusel rahukohtuniku juures esitas vallanõukogu volinik kohtule Kuivajõe vallavalitsuse tunnistuse 21. II 1925 a. Nr. 191 all, milles vallavalitsus tõendab, et Albert Linkholm on Kuivajõe vallas sekretääri abiliseks olnud mai kuust 1919 a. kuni 15. veebruarini 1925 a. ja et tema tunneb vallavalitsuse asjaajamist põhjalikult ja võib ka iseseisvalt töötada. Rahukohtuniku otsusega 21. III. 1925 a. on Harju maakonnaavalitsuse protest tagajärjeta jäetud. Rahukohtunik seletab otsuses, et vallasekretääride eksamineerimise kava § 5 põhjal on maakonnaavalitsusel õigus vallasekretääri ametisse valitavaid isikuid eksamineerida ja siis ameti mitteoskajaid tagandamiseks ette panna; asjas aga puuduvat andmed, et A. Linkholm oleks ametioskuses eksamineeritud ja ameti mitteoskajaks tunnistatud.

Riigikohtule antud revisjoni protestis seletab Harju maakonnaavalitsuse volinik, et ametioskuse tunnistuse võib vallasekretäärile väljaanda ainult maakonnaavalitsus, aga mitte vallavalitsus ja palub rahukohtuniku otsust tühistada ja Kuivajõe vallavalitsusele ettekirjutada A. Linkholmi asemel valida kutseõigusline vallasekretäär.

Asja arutanud ja prokuröri arvamise kuulanud leiab Riigikohus: Rahukohtunik on oma otsuse rajanud Siseministri poolt väljaantud vallasekretääride eksamineerimise kava § 5-le ja seda tõlgendanud hoopis arvesse võtmata seadust, mille põhjal Siseministri määrus välja antud.

Vallaametnikkude palga ja tööolude korraldamise kohta antud ajutise seaduse § 3 („R. T.“ Nr. 69/79 — 1920 a.) määrab kindlalt, et uuesti ametisse valitavad sekretäärid peavad oma ametioskuse kohta sellekohase tunnistuse ettenäitama. Tõl-

gendades seda määrust koos sama paragrahvi esimese poolega, milles antakse maakonnaavalitsusele õigus „neid vallasekretääre, kes peale 1. III. 1917 a. vallasekretäri ametisse astunud, nende ametioskuses eksamineerida lasta Siseministri poolt kindlaks määratud kava järele ja ameti mitteoskajaid seaduslikus korras tagandamiseks ette panna“, peab otsusele jõudma, et seaduses on vahe tehtud vallasekretääride vahel, kes pärast selle seaduse maksma hakkamist ametisse valitakse. Esimest liiki vallasekretääre on Harju maakonnaavalitsusel õigus eksamineerida lasta nende ametioskuses, aga uuesti ametisse valitavad sekretäärid peavad juba valimise ajal ametioskuse kohta sellekohase tunnistuse ette näitama. Kuna seadus ühtlasi ka määrab, et nende vallasekretääride ametioskuse järelkatsumine, kes peale 1. III. 1917 a. ametisse astunud, sünnib maakonnaavalitsuse poolt korraldatud eksamitel Siseministri poolt kindlaksmääratud eksamineerimise kava järele, uuesti ametisse valitavate sekretääridele ametioskuse tunnistuste väljaandmise kohta aga mingisugust erikorda ei määra, siis peab oletama, et uuesti ametisse valitavatele sekretääridele võib ametioskuse tunnistuse väljaanda samuti ainult maakonnaavalitsuse poolt korraldatud eksamineerimise komisjon, peale sellekohase eksamineerimise. Seadus on jätnud Siseministrile ainult õiguse eksamineerimise kava kindlaksmäärata ja sellepärast ei saa Siseministri määrust eksamineerimise kava kohta („R. T.“ Nr. 117/118 — 1920 a.) võtta aluseks küsimuse otsustamisel, mis-suguses korras ametioskuse tunnistus uuesti ametisse valitavatele sekretääridele tuleb välja anda.

Nagu asjatoimetusest nähtub, on Kuivajõe vallanõukogu valinud vallasekretääriks A. Linkholmi ilma, et viimane seaduses ettenähtud ametioskuse tunnistuse oleks ettenäidanud ja sellepärast tuleb ka Harju maakonnaavalitsuse protest selle valimise vastu põhjendatuks lugeda.

Ettetoodud põhjustel, Adm. K. K. § 35 põhjal otsustas Riigikohus: Raasiku jaoskonna rahukohtuniku otsus 21. märtsist 1925 a. tühistada, samuti tühistada Kuivajõe vallanõukogu otsus 29. jaanuarist 1925 a. Nr. 19 vallasekretääri valimises ja Kuivajõe vallanõukogule ettekirjutada vallasekretääri valimine uuesti ette võtta.

Riigikohtu adm. osak. toim. Nr. 1267 — 1925 a.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 64. Vastutusele võtmise kohta U. N. s. § 531 j.

Kas võib isikut vastutusele võtta Uue Nuhtl. sead. § 531 järele selle eest, et tema Vabariigi põhiseaduse § 15 alusel kaebusega esines vastava ametiasutuse ees, ilma et viimane oleks omalt poolt ametniku tegevuse kohta põhiseaduses ettenähtud korras juurdlust toimetanud asja seisukorra kohta?

Vastus:

Ei ole takistusi vastutusele võtmiseks. Ametnik, kui ta leiab, et tema tegevuse kohta esitatud kaebuses sisaldavad andmed, mis teda häbistavad, võib kohtu poole pöörata rippumata sellest, kas tähendatud kaebusele on käiku antud või mitte. Isikul aga, keda süüdistatakse U. N. S. § 531 järgi, tuleb kohtus kindlaks teha, et häbistav asjaolu vastab tõele või et temal oli küllaldane alus lugeda seda asjaolu tõele vastavaks ja et ta seda avaldas riigi või ühiskonna kasuks, või tema poolt täidetavate kohuste huvides või oma või perekonna au kaitseks (§ 537).

Küsimus Nr. 65. Rendi suurusest alevimaade edasirentimisel.

Kas on alevi volikogul õigus alevi sissetulekute suurendamises suhtes alevi ehituskruuntide maa renti suurendada, määramata piirini, võrreldes alevivalitsuse poolt riigile maksetava rendiga ja kas ei leidu alust maksustamiseks sissetulekute järele?

Vastus:

Kui riigi ja alevi omavalitsuse vahel sõlmitud rendilepingus ei ole erilist kokkuleppet selle kohta, ei ole tähendatud omavalitsuse õigus edasi rentimise juhtumistel rendi suuruse määramises millegi kitsendatud.

Küsimus Nr. 66. Planeerimise ja ümberkirjutuse maksu kohta.

Alevivalitsus, volikogu otsuste põhjal, võtab juba pikemat aega ehituskruuntide andmise ja edasi andmise korral nende rentnikudelt ühekorrdset iseäralist maksu, 1000 kuni 3000 margant (tuleval aastal on otsustatud 5000 marka võtta), nimetades seda planeerimise ja ümberkirjutamise maksuks.

Palun seletada, missuguse seadusega on nimetatud maksu võtmine lubatud?

Vastus:

Küsimuses tähendatud maks ei ole avalik maks, vaid rendile andja tingimus. See maks võib ettenähtud olla rendi lepingus või üldistes tingimustes. Sarnase maksu võtmine ei ole keelatud ja on lepingu osaliste vaba kokkuleppel.

Küsimus Nr. 67. Alevimaade raiooni desse jagamise kohta.

Kas on alevi volikogul õigus, maarendi võtmise suhtes alevi maid raioonidesse jagada ja teatud raiooni arvata ka üksikuid ehituskruunte teise raiooni piiridest, ning selle järele mitmes suuruses renti võtta?

Vastus:

Ei ole seaduslikku alust alevi omavalitsusele tema majapidamises selles suhtes mingisuguseid takistusi teha. Jagades oma maid raioonidesse ja võttes oma heaksarvamise järgi renti, talitab alevi omavalitsus ühistel alustel teiste omanikkudega.

Küsimus Nr. 68. Politseijaoskonna ülema kohustest maksuvõla sissenõudmisel.

Isik, kelle peale maksuvõla nõudeleht politseile sissenõudmiseks vallavalitsusest väljasaadetud, on valla piirest lahkunud. Valla pol. raiooniülem on koha peal isiku omaksete läbi uue elukoha kindlaks teinud ja seletusega jaoskonna ülema korraldusse saatnud. Jaoskonna ülem, vaatamata selle peale, et temal võlgniku uus elukoht teada, saadab võlakaarti v.-valitsusele r.-ülema seletusega täitmata tagasi. Kas talitab jaoskonna ülem öieti ja kas ei ole ta mitte kohustatud võlakaarti isiku uue elukoha järele vastavale politsei jsk. ülemale täitmiseks edasi saatma? Vallasekretäär R.

Vastus:

Oleks õigem, kui sarnastel juhtumistel politsei jaoskonna ülem saadaks maksuvõla nõudelehe vastavale politsei jaoskonna ülemaale võlgniku uue elukoha järgi, ühtlasi teatades sellest vallavalitsusele.

Küsimus Nr. 69. Vallanõukogu liigete volituste lõpetamise asjus.

Kuidas käsitada „Riigi Teatajas“ Nr. 26-1921 a. ilmunud vallanõukogude valimise seaduse § 81 kolm kuud nõukogu koosolekutest puudunud nõukogu liikme volituste tühistamises, missuguseid põhjuseid tuleb lugeda mõjuvateks, kas on puudunud liikme volituste tühjaks tunnistamisel 2/3 kõige nõukogu häälte enamust tarvis, kas peab hääletamine kinniselt sündima, kas tuleb koosolekult puudunud nõukogu liige ise veel sellele koosolekule kutsuda, kus tema puudumise üle otsustatakse, või tuleb nimekirjast järgmist kandidaati kutsuda? Juhtumisel, kui uut kandidaati õigus vallavalitsusel kutsuda ei ole, kuidas siis hulgaliste nõukogu liikmete puudumisel tarvilist kvorumit kokku saada?

Vastus:

Et vallanõukogude valimise seaduses („Riigi Teataja“ Nr. 26-1921 a.) ei ole otsekohe ette nähtud, missuguseid põhjusi mõjuvaks lugeda, tuleb järeldada, et küsimuse otsustamisel on vallanõukogul täieline vabadus, sest seadusandja arvates võib vallanõukogu, kes kohalisi olusid lähemalt tunneb, seda kõige paremini otsustada. Tehes seda vallanõukogu ülesandeks, arvestas seadusandja maa- ja iseäraliselt kohaliste oludega. Nagu teada, ei tunne linnaseadus üldse „mõjuvaid põhjuseid“ ja volinik langeb automaatselt volikogu liigete hulgast välja, kui ta poole aasta jooksul kordagi ei ole volikogu koosolekule ilmunud (linnaseaduse § 61). Seadusandja oli sel arvamisel, et linnades üldse ei või olla mõjuvaid põhjusi ja et linnades raske oleks endale ette kujutada kandidaatide puudust, mis võiks mõjuda volikogu seadusliku koosseisu peale. Valdade ja maakondade kohta (Maakonna nõukogu kodukord § 25) oli seadusandja aga teisel arvamisel. Vallanõukogude valimise seaduse § 80 märkuse 1-se järgi on küsimuses tähendatud häälte enamust (2/3 kõigi nõukogu liigete häältest) vaja üksikult nõukogu liigete volituste tühjaks tunnistamiseks; § 81 järgi aga arvatakse nõukogu liige, kes ilma mõjuvate põhjusteta kolme kuu jooksul koosolekutest ei ole osa võtnud, nõukogu otsusel nõukogu liigete hulgast välja; võiks arvata; et see ei ole seesama, mis tühjastunnistamine, kuid arvesse võttes, et seaduses ei ole lähemaid näpunäiteid,

mis selle all mõelda, ja et võimata oletada, et tühjakstunnustamine käiks nende juhtumiste kohta, kus nõukogu liige kaotab valimise õiguse, ja et just nende juhtumiste jaoks oleks tarvilik tähendatud häälteenamus, tuleb järeldada, et § 80 märkus 1-ne käib § 81 ettenähtud juhtumiste kohta. Otsuste tegemine sünnib salajasel hääletamisel (§ 80 märkus 2). Koosolekule kutsutakse kõik nõukogu liikmed, nende hulgas ka see, kelle

kohta mõeldakse see või teine otsus teha, sest seni, kui ta nõukogu otsusel nõukogu liigete hulgast ei ole väljaarvatud, on ta nõukogu liige. Meie omavalitsuse seadused on maksmapandud sel eeldusel, et niisuguseid juhtumisi, kus tarvilist kvoorumi kokku ei saada, meil ette ei tule. Selle pärast, ei ole ka ettenähtud abinõusid selle võimaliku nähtuse kõrvaldamiseks. Siin peavad kaasaaitama valijad, erakonnad ja avalik arvamine

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuse Kinnitus Aktsia Selts „OMA“,

kes teostab:

tulekinnitusi, elukinnitusi ja rahakinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 14.000.000 marka.

Madalad preemiad. — Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

==== Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. ====

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamiseks.

Lääne maakonnavalitsus

annab välja kinnisel enampakkumisel

Kivitee ehituse tööd:

1. Haapsalu-Tallinna maanteel: a) 91 klm. peal — 311 mtr.; b) 90 klm. peal — 260 mtr.; 86 ja 87 klm. peal — 798 mtr.;

2. Risti-Laiküla-Kasari-Lihula maanteel: 30, 31, 32, 33, 34 ja 35 klm. peal — 3491 meetrit.

20 margallse tempelmargiga varustatud kinnised kirjalikud pakkumised tulevad sisse anda Lääne maakonnavalitsusele hiljemalt 8. detsembriks 1925 a. kell 2 päeval.

Pakkumise avamine on 8. detsembril s. a. kell 2 päeval Haapsalus, Lääne maakonnavalitsuse ruumides.

Pakkumisest osavõtjail tuleb ühes pakkumisega maakonnavalitsuse kassasse pakkumise kindlustamiseks 10% pakutavast summast sisse maksta. Töö kohta võib teateid saada maakonnavalitsuselt.

Maakonnavalitsus jätab omale õiguse töid väsempakkujale mitte välja anda, ehk seda üldse mitte välja anda.

Lääne maakonnavalitsus.

Viru maakonnavalitsus

vajab T u d u l i n n a jaoskonda

jaoskonna arsti.

Sooviavaldused ühes elulookirjeldusega ja tarvisminevate dokumentidega saata Maakonnavalitsuse Tervishoiuosakonda 1. detsembrini.

Viru maakonnavalitsuse
Tervishoiuosakond.